

Wstęp

Scenariusze 1, 2 i 3 zostały opracowane przez autora modyfikacji programu z podstaw przedsiębiorczości i stanowią część tego programu.

Scenariusze nr 4 i 5 zajęć z podstaw przedsiębiorczości zostały opracowane w oparciu o praktykę zagraniczną.

Spis treści

Wstęp	1
Scenariusz nr 1: Rola państwa w gospodarce rynkowej.....	3
Scenariusz nr 2: Funkcjonowanie rynku pracy.....	8
Scenariusz nr 3: Planowanie działalności gospodarczej i biznesplan.....	14
Scenariusz nr 4: Etyka biznesu.....	28
Scenariusz nr 5: Praktyczne aspekty prowadzenia własnej działalności gospodarczej.....	34

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

Scenariusz nr 1: Rola państwa w gospodarce rynkowej

Temat zajęć		Rola państwa w gospodarce rynkowej
Dział		Przedsiębiorstwo w gospodarce rynkowej
Klasa (poziom edukacyjny)		trzecia
Czas trwania zajęć		2 jednostki lekcyjne (90 minut)
Lp.	Element scenariusza	Treść zajęć
1	Cel ogólny	<ul style="list-style-type: none"> • poznanie pojęć: państwo, interwencjonizm, budżet państwa, deficyt budżetowy, samorząd terytorialny, system podatkowy, • rozumienie roli państwa i prawa w gospodarce, • poznanie źródeł dochodów oraz kierunku wydatków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego, • uświadomienie uczniom znaczenia podatków jako podstawowego źródła dochodów państwa, wyjaśnienie konieczności, wprowadzenia przejrzystego i prostego systemu podatkowego.
2	Cele szczegółowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia koncepcję roli państwa w gospodarce, • wyjaśnia pojęcia: wewnętrzne funkcje państwa, zewnętrzne funkcje państwa, dobra publiczne, samorząd terytorialny, budżet państwa, polityka fiskalna, podatek, • omawia formy interwencjonizmu państwowego w gospodarce, • wymienia źródła dochodów i kierunki wydatków budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego, • opisuje funkcje podatków, • klasyfikuje podatki, • przedstawia konstrukcję podatku, • omawia rolę podatków w państwie, • wyjaśnia istotę rzetelnego rozliczania się z podatków,

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Produkt finalny

		<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: szara strefa, społeczeństwo obywatelskie, charakteryzuje obszary działalności etycznego państwa, wymienia przyczyny powstania szarej strefy w gospodarce, wyjaśnia konieczność propagowania wartości społecznych, wprowadzenia przejrzystego i prostego systemu prawnego, działań proekologicznych oraz odpowiedniej kontroli ze strony państwa, wyjaśnia konieczność budowy otwartego społeczeństwa obywatelskiego.
3	Formy i metody	<p>Formy pracy to: praca indywidualna, praca w grupach.</p> <p>Główne metody pracy to:</p> <ul style="list-style-type: none"> mapa mentalna, pogadanka, elementy wykładu wspomaganego prezentacją, dyskusja, burza mózgów, debata.
4	Środki dydaktyczne (ze szczegółowym wskazaniem środków opracowanych w projekcie np. moduł, gra)	<ul style="list-style-type: none"> schemat mapy mentalnej (załącznik 1), prezentacja multimedialna (załącznik 2), karta pracy (załącznik 3), foliogram budżetu państwa na dany rok, film „Budżet państwa”, komputer z dostępem do Internetu, rzutnik multimedialny, 4 arkusze papieru, pisaki.
5	Wprowadzenie do zajęć	Nauczyciel pyta uczniów, jakie mają skojarzenia ze słowem państwo a wyniki zapisuje na schemacie mapy mentalnej. Następnie omawia funkcje państwa wykorzystując prezentację multimedialną.
6	Przebieg zajęć (<i>pełna wersja</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Nauczyciel wita uczniów, przedstawia temat i cele zajęć. Na początku nauczyciel pyta uczniów, jakie mają skojarzenia ze słowem państwo (mapa mentalna – załącznik 1).

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

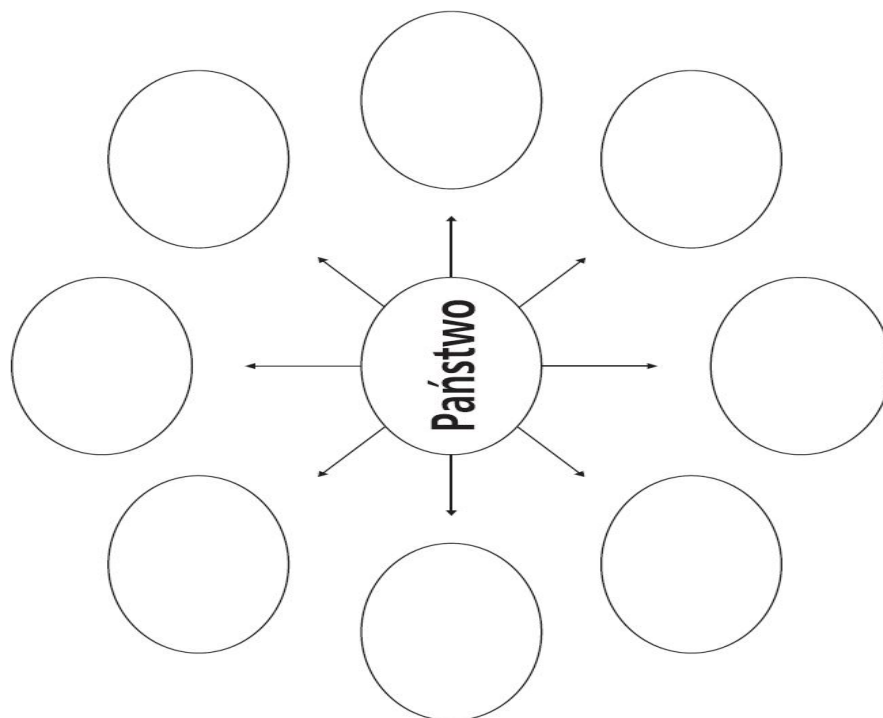
Produkt finalny

		<ol style="list-style-type: none"> 3. Następnie omawia funkcje państwa (prezentacja multimedialna – załącznik 2). 4. Nauczyciel prosi uczniów o podanie znaczenia pojęcia budżet i wyświetla film „Budżet państwa”. 5. Uczniowie w trakcie dyskusji podają źródła dochodów oraz kierunki wydatków budżetu państwa i budżetów samorządowych. 6. Nauczyciel dzieli uczniów na 4 grupy i rozdaje karty pracy (załącznik 3). Każda z nich reprezentuje określony typ państwa (militarny, turystyczny, przemysłowy i rolniczy). Uczniowie analizują strukturę wydatków budżetu wylosowanego państwa. Zadaniem uczniów jest ograniczenie wydatków lub znalezienie dodatkowego źródła dochodu ze względu na deficyt budżetowy. 7. Przedstawiciele grup prezentują sposoby rozwiązania finansowych problemów własnego państwa wraz z uzasadnieniem. 8. W ramach podsumowania nauczyciel prezentuje foliogram przedstawiający dochody i wydatki (planowane) budżetu państwa na dany rok.
7	Podsumowanie zajęć	Nauczyciel podsumowuje lekcję prezentuje foliogram przedstawiający dochody i wydatki (planowane) budżetu państwa na dany rok.
8	Uwagi metodyczne do realizacji	<p>Podczas zajęć szczególną uwagę zwracamy na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejętność analizy zaprezentowanych materiałów. 2. Praktyczny aspekt zajęć oraz przydatność zdobytej wiedzy w każdej pracy zawodowej. 3. Ułatwienie i uatrakcyjnienie uczenia się poprzez stosowanie nowoczesnych środków technodydaktycznych.

Załączniki do scenariusza nr 1

Załącznik 1

MAPA MENTALNA

Załącznik 2

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA – „Funkcje państwa”

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

Załącznik 3

KARTA PRACY

Jesteście rządem państwa (turystycznego, przemysłowego, rolniczego, militarne)

Wymyślcie nazwę państwa oraz nazwę pieniądza, który w waszym państwie jest prawnym środkiem płatniczym).

Reprezentowane przez was państwo wydaje pieniądze z budżetu na następujące cele:

Wydatki budżetu państwa na rok 20... według działów:

Wybrane działy gospodarki	Wydatki	
1. Oświata i wychowanie w tym: szkoły podstawowe	120 bln 80 bln	
2. Ochrona zdrowia	50 bln	
3. Administracja publiczna	30 bln	
4. Transport i łączność	50 bln	
5. Rolnictwo i łowiectwo	20 bln	
6. Bezpieczeństwo publiczne	30 bln	
7. Ubezpieczenia społeczne	25 bln	
8. Pomoc społeczna	35 bln	
9. Obrona narodowa	60 bln	
Razem	420 bln	

Ze względu na spadek dochodów o 100 bln rząd musi ograniczyć wydatki lub znaleźć dodatkowe źródło ich finansowania.

Wybierzcie najbardziej odpowiednią w waszym państwie metodę postępowania i uzasadnijcie ją. Przygotujcie się do prezentacji efektów pracy waszego rządu.

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

Scenariusz nr 2: Funkcjonowanie rynku pracy

Temat zajęć		Funkcjonowanie rynku pracy
Dział		Aktywność zawodowa i rynek pracy
Klasa (poziom edukacyjny)		trzecia
Czas trwania zajęć		2 jednostki lekcyjne (90 minut)
Lp.	Element scenariusza	Treść zajęć
1	Cel ogólny	<ul style="list-style-type: none"> • poznanie pojęć związanych z rynkiem pracy: rynek pracy, popyt na pracę, podaż pracy, równowaga rynkowa, praca, bezrobocie, stopa bezrobocia, • rozumienie funkcjonowania mechanizmu popytu i podaży na rynku pracy oraz analizowanie przyczyn i skutków nierównowagi na krajowym i lokalnym rynku pracy, • rozróżnianie rodzajów bezrobocia, • poznanie metod walki z bezrobociem, • rozbudzenie motywacji do dalszego kształcenia.
2	Cele szczegółowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: rynek pracy, bezrobocie, stopa bezrobocia, popyt na pracę, podaż pracy, równowaga rynkowa, • omawia rodzaje bezrobocia, • przedstawia przyczyny i skutki bezrobocia, • potrafi odnaleźć informacje dotyczące aktualnego poziomu bezrobocia w Polsce, Europie i na świecie, • opisuje i ocenia metody walki z bezrobociem, • rozumie konieczność ciągłego rozwoju własnych kompetencji, • wie, gdzie powinien zarejestrować się jako bezrobotny – PUP i gdzie znajdują się instytucje wspomagające bezrobotnych.
3	Formy i metody	Formy pracy: praca indywidualna, praca w grupach.

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Produkt finalny

		<p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pogadanka, • praca z tekstem, • elementy wykładu z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, • dyskusja, • burza mózgów, • piramida priorytetów.
4	Środki dydaktyczne (ze szczegółowym wskazaniem środków opracowanych w projekcie np. moduł, gra)	<ul style="list-style-type: none"> • prezentacja multimedialna (załącznik 1), • film „Rynek pracy” • studium przypadku (załącznik 2), • flipchart, • arkusze papieru, • pisaki, • komputer z dostępem do Internetu, • rzutnik multimedialny,
5	Wprowadzenie do zajęć	Nauczyciel prosi uczniów o podawanie skojarzeń ze słowem rynek pracy. Przedstawia podstawowe pojęcia związane z rynkiem pracy wykorzystując prezentację multimedialną.
6	Przebieg zajęć (<i>pełna wersja</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel wita uczniów, przedstawia temat i cele zajęć. 2. Wprowadzenie – nauczyciel prosi uczniów o podawanie skojarzeń ze słowem rynek pracy. 3. Nauczyciel omawia zasadę działania mechanizmu rynkowego, wyjaśniając znaczenie pojęć: popyt na pracę, podaż pracy, cena. (prezentacja multimedialna - załącznik 1, film „Rynek pracy”). 4. Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat bezrobocia. Efektem jest wspólnie sformułowana definicja bezrobocia oraz przyczyny i rodzaje tego zjawiska, które zapisywane są w odpowiednich rubrykach na tablicy (przyczyny przyporządkowane są konkretnym rodzajom bezrobocia). 5. Uczniowie podzieleni na grupy rysują na plakatach piramidy, na których nakleją kartki dotyczące ekonomicznych i społecznych skutków bezrobocia. Najważniejsze hasła umieszczane są na samej górze, najmniej ważne u dołu. Poszczególne grupy prezentują swoje piramidy i tworzą jedną wspólną. 6. Nauczyciel inicjuje burzę mózgów na temat metod walki z bezrobociem. Uczniowie mogą wykorzystać

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Produkt finalny

		<p>studium przypadku opisujące doświadczenia innych państw w walce z bezrobociem (załącznik 2).</p> <p>7. Przedstawiciele grup prezentują rozwiązania wraz z uzasadnieniem. Uczniowie powinni wskazać najlepsze sposoby uniknięcia bezrobocia, jakimi są zdobycie wykształcenia i stałe dążenie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych.</p> <p>8. W ramach podsumowania zajęć – prezentacja nowatorskich produktów Podlaskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych, dotyczących lokalnego rynku pracy.</p>
7	Podsumowanie zajęć	Nauczyciel w ramach podsumowania zajęć – prezentuje nowatorskie produkty Podlaskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych, dotyczące lokalnego rynku pracy.
8	Uwagi metodyczne do realizacji	<p>Podczas zajęć szczególną uwagę zwracamy na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejętność analizy zaprezentowanych materiałów. 2. Praktyczny aspekt zajęć oraz przydatność zdobytej wiedzy w każdej pracy zawodowej. 3. Ułatwienie i uatrakcyjnienie uczenia się poprzez stosowanie nowoczesnych środków technodydaktycznych.

Załączniki do scenariusza nr 2

Załącznik 1

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA – „Rynek pracy”

Załącznik 2

STUDIUM PRZYPADKU „Jak to robią inni?”

Wiele krajów zachodnich osiągnęło w różny sposób sukcesy w walce z bezrobociem.

Istniało jednak zawsze kilka elementów wspólnych: dobra polityka makroekonomiczna, koordynacja polityki społecznej, fiskalnej i zatrudnienia, decentralizacja negocjacji płacowych oraz wzrost elastyczności rynku pracy.

Modelowe rozwiązania amerykańskie

Bezrobocie w USA od lat pozostawało na podobnym, naturalnym poziomie około 6% (w 2000 r. spadło nawet do 4%). W ciągu ostatnich 20 lat wzrost gospodarczy w tym kraju wyniósł średnio 2,8% rocznie, a wzrost zatrudnienia – 2%.

W Stanach Zjednoczonych płace ustalane są w trybie negocjacji indywidualnych.

Związki zawodowe zrzeszają zaledwie około 10% pracowników, a w sektorze usług, w którym następuje największy przyrost zatrudnienia, nie odgrywają żadnej roli. W rezultacie płace są bardziej zróżnicowane niż w Europie.

Ochrona prawna przed zwolnieniem jest znikoma, co wynika z wyznawanej tam zasady „Dobrowolnego zatrudnienia”.

Amerykański rynek pracy jest niezwykle elastyczny. Około ¼ zatrudnionych ma pracę krótkoterminową (mniej niż 12 miesięcy). W Niemczech ten odsetek wynosi 16%.

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy Produkt finalny

Tworzeniu nowych miejsc pracy sprzyja także polityka podatkowa, np. ujemny podatek dochodowy dla najniżej zarabiających. Oprócz funkcji socjalnej podatek ten zachęca do podejmowania nawet kiepsko płatnej pracy zamiast pobierania zasiłku. Pomoc państwa dla bezrobotnych jest tu stosunkowo niewielka i obwarowana warunkami. Otrzymuje ją przeciętnie 30 – 40% osób pozostających bez pracy.

Reformy podatkowe w Wielkiej Brytanii

Władze Wielkiej Brytanii zdecydowały się na głębokie reformy systemu podatkowego i polityki socjalnej.

Znacząco obniżono i uproszczono podatek dochodowy od osób fizycznych, zlikwidowano podatek od zysków kapitałowych, obniżono podatek od zysków przedsiębiorstw. W zamian zwiększono podatki pośrednie, głównie VAT. Podobnie jak w USA istnieje ujemny podatek dochodowy od osób fizycznych, mający zwiększyć motywację do pracy.

Zasiłek dla bezrobotnych uniezależniono od dochodów. Jego wysokość zależy jedynie od wieku i sytuacji rodzinnej bezrobotnego. Skrócono też czas jego wypłacania do pół roku (wcześniej rok). Ponadto istnieje wiele specjalnych programów mających stanowić dodatkowe bodźce do szukania pracy: np. wypłaty pewnych kwot w momencie znalezienia pracy po długim okresie bezrobocia, zwrot kosztów dojazdu na rozmowę kwalifikacyjną czy pożyczki na podnoszenie kwalifikacji.

Reformy w Wielkiej Brytanii nie były jednak łatwe. Kosztem większej elastyczności rynku pracy jest wzrost niepewności zatrudnienia (obecnie jest to problem ok. 75 – 85 % pracujących, niezależnie od poziomu wykształcenia) oraz istotne zwiększenie nierówności zarobków.

Holandia – zmiany za zgodą społeczną

W Holandii walkę z wysokim bezrobociem udało się wygrać przy pełnym przyzwoleniu społecznym na rządowe reformy i na zwolnienie tempa wzrostu płac. Dzięki temu między początkiem lat 80. a połową 90. bezrobocie spadło z ponad 10% do około 6%. Eksperti twierdzą, że holenderskie sukcesy są w dużej mierze wynikiem szybkiego rozpowszechniania się pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy. W 1996 r. taką pracę wykonywało prawie 40% zatrudnionych.

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy Produkt finalny

Wzrost zatrudnienia nie wynika jednak wyłącznie z innego podziału istniejących miejsc pracy. Rośnie także liczba miejsc pracy w pełnym wymiarze godzin. Jest to efekt reform w postaci obniżenia wydatków państwa i podatków, a także polityki umiarkowanego wzrostu płac zaakceptowanej przez pracodawców i związki zawodowe.

W Holandii bardzo popularne jest także tzw. elastyczne zatrudnienie – okresowe lub o zmiennym czasie pracy, bez standardowej umowy o pracę. Dzięki temu bezrobocie jest tu tak niskie pomimo wysokich podatków i składek ubezpieczeniowych, hojnych zasiłków dla bezrobotnych, a także silnej ochrony prawnej przed zwolnieniami.

Dania – trzy niezależne czynniki

W Danii na spadek bezrobocia złożyły się trzy niezależne przyczyny: zmniejszająca obciążenia fiskalne reforma systemu podatkowego, reforma polityki zatrudnienia oraz polityka umiarkowanego wzrostu płac mimo szybkiego wzrostu gospodarczego.

Reforma podatków zakładała zmniejszenie podatku dochodowego oraz wprowadzenie bodźców do inwestowania. Zmiany w polityce zatrudnienia polegały na stworzeniu programów aktywizacji bezrobotnych, redystrybucji pracy za pomocą programów urlopowych oraz systemu wcześniejszych emerytur.

Organizacje zarówno pracodawców jak i pracowników są tu bardzo silne, a negocjacje płacowe odbywają się na każdym szczeblu. Rząd interweniuje w ostateczności, ale jego reakcje bywają zdecydowane.

Niezbyt silna jest za to prawna ochrona przed zwolnieniem. Nie ma też żadnych ograniczeń, co do nadgodzin lub pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Okres wypłacania zasiłku należy do najdłuższych w Europie i wynosi 5 lat. Jego poziom natomiast 90% poprzednich dochodów. Również wydatki na politykę rynku pracy należą do najwyższych w Europie – w 1997 r. wynosiły 5,8 % PKB.

Duńska strategia zatrudnienia jest kosztowna, ale także przynosi pożądane efekty.

źródło: opracowano na podstawie: Rzeczpospolita 21.02.2002 r.

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

Scenariusz nr 3: Planowanie działalności gospodarczej i biznesplan

Temat zajęć		Planowanie działalności gospodarczej i biznesplan
Dział		Własna działalność gospodarcza
Klasa (poziom edukacyjny)		trzecia
Czas trwania zajęć		4 jednostki lekcyjne (180 minut)
Lp.	Element scenariusza	Treść zajęć
1	Cel ogólny	<ul style="list-style-type: none"> rozumienie konieczności planowania działalności gospodarczej, kształtowanie umiejętności racjonalnego gospodarowania zasobami finansowymi, rzeczowymi i ludzkimi, poznanie struktury typowego biznesplanu i jego poszczególnych elementów, uzasadnienie celowości sporządzania biznesplanu, wyrabianie umiejętności efektywnego współdziałania w zespole.
2	Cele szczegółowe	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia konieczność planowania działalności gospodarczej omawia podstawowe elementy biznesplanu podaje zasady sporządzania biznesplanu wymienia źródła informacji potrzebnych do opracowania biznesplanu uzasadnia celowość sporządzania biznesplanu opracowuje uproszczony biznesplan
3	Formy i metody	<p>Formy pracy: praca indywidualna, praca w grupach.</p> <p>Metody:</p> <ul style="list-style-type: none"> miniwykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, pogadanka,

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Produkt finalny

		<ul style="list-style-type: none"> dyskusja, metoda projektów, burza mózgów.
4	Środki dydaktyczne (ze szczegółowym wskazaniem środków opracowanych w projekcie np. moduł, gra)	<ul style="list-style-type: none"> prezentacja multimedialna (załącznik 1), karta pracy (załącznik 2), komputer podłączony do Internetu, rzutnik multimedialny, podręcznik, materiały pomocnicze, zamieszczone na platformie e-learningowej ZSHE, film „Biznes w praktyce”.
5	Wprowadzenie do zajęć	Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat konieczności planowania działalności gospodarczej. Podsumowując dyskusję wyjaśnia istotę biznesplanu i prezentuje przykładowy biznesplan (prezentacja multimedialna).
6	Przebieg zajęć (<i>pełna wersja</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel wita uczniów, przedstawia temat i cele zajęć. 2. Nauczyciel inicjuje dyskusję na temat konieczności planowania działalności gospodarczej. 3. Podsumowując dyskusję nauczyciel wyjaśnia istotę biznesplanu i prezentuje przykładowy biznesplan (prezentacja multimedialna – załącznik 1). 4. Nauczyciel dzieli uczniów na 4 - osobowe grupy, rozdaje karty pracy (załącznik 2), przedstawia instrukcję opracowania uproszczonej wersji biznesplanu własnego przedsiębiorstwa i kryteria oceny projektu. 5. Uczniowie pracując w grupach korzystają z podręcznika, materiałów pomocniczych zamieszczonych na platformie e-learningowej ZSHE i Internetu. 6. Zadanie jest realizowane w ciągu miesiąca w ramach zajęć edukacyjnych i pozalekcyjnych w centrum multimedialnym oraz jako zadanie domowe. 7. Wykonane projekty prezentowane są na forum klasy. Po każdej prezentacji nauczyciel zachęca do krótkiej dyskusji na temat przygotowanej koncepcji biznesplanu i dokonuje oceny efektów pracy każdej grupy. 8. Podsumowanie zajęć – projekcja filmu „Biznes w praktyce”.
7	Podsumowanie zajęć	Nauczyciel podsumowuje lekcję prezentując film „Biznes w praktyce”.
8	Uwagi metodyczne do	Podczas zajęć szczególną uwagę zwracamy na:

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy**Produkt finalny**

	realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejętność analizy zaprezentowanych materiałów. 2. Praktyczny aspekt zajęć oraz przydatność zdobytej wiedzy w każdej pracy zawodowej. 3. Ułatwienie i uatrakcyjnienie uczenia się poprzez stosowanie nowoczesnych środków technodydaktycznych.
--	------------	--

Załączniki do scenariusza nr 3

Załącznik 1

PREZENTACJA MULTIMEDIALNA – „Przykładowy biznesplan”

Załącznik 2

KARTA PRACY

STRUKTURA BIZNESPLANU

I. Streszczenie	
1. Cel i jakość opracowania biznesplanu	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

2. Potrzeby finansowe i ich struktura (ile pieniędzy i na co?)	
3. Opis produktu/usługi podkreślający korzyści dla klienta oraz konkurencyjność oferty	
4. Informacje potwierdzające umiejętności i kompetencje twórcy (lub twórców) przedsięwzięcia	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

5. Projektowane dochody gwarantujące korzyści dla inwestorów	
II. Opis przedsiębiorstwa	
1. Misja przedsiębiorstwa	
2. Przedmiot działalności przedsiębiorstwa	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

3. Forma organizacyjno-prawna przedsiębiorstwa	
4. Konkurencyjność/Innowacyjność przedsięwzięcia	
III. Zarządzanie	
1. Skład kadry zarządzającej przedsiębiorstwem	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

2. Doświadczenie zawodowe kadry zarządzającej. Obowiązki osób zarządzających z podziałem ról pełnionych w przedsiębiorstwie	
3. Stosunki własnościowe, powiązania prawne przedsiębiorstwa i osób zarządzających z innymi przedsiębiorstwami na rynku (udziały i funkcje pełnione w innych przedsiębiorstwach)	
IV. Plan marketingowy	
1. Analiza rynku	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

2. Identyfikacja klienta	
3. Lokalizacja	
4. Dystrybucja	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

5. Polityka cenowa	
6. Promocja	
V. Plan organizacyjny	
1. Pracownicy	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

2. Dostawcy	
3. Księgowość	
VI. Harmonogram realizacji przedsięwzięcia	
1. Opis czynności niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

2. Kolejność i czas trwania poszczególnych czynności	
3. Osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań	
VII. Analiza ryzyka	
1. Określenie szans i zagrożeń przedsięwzięcia wraz z oceną konsekwencji.	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

2. Działania planowane w celu wyeliminowania lub zminimalizowania skutków zagrożeń i wykorzystania szans	
VIII. Plan finansowy	
1. Rachunek zysków i strat	
2. Bilans przedsiębiorstwa	

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

3. Rachunek przepływów środków pieniężnych

IX. Załączniki

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

Scenariusz nr 4: Etyka biznesu

Temat zajęć		Etyka biznesu
Dział		Postawy sprzyjające przedsiębiorczości
Klasa (poziom edukacyjny)		trzecia
Czas trwania zajęć		1 jednostka lekcyjna (45 minut)
Lp.	Element scenariusza	Treść zajęć
1	Cel ogólny	<ul style="list-style-type: none"> • Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych uczniów. • Uświadomienie korzyści wynikających z etycznych zachowań pracownika i pracodawcy. • Wskazanie na zachowania nieetyczne w biznesie. • Uświadomienie konieczności aktywnego przeciwstawiania się nieetycznym zachowaniom w biznesie.
2	Cele szczegółowe	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie podstawowych pojęć związanych z etyką, • podać specyficzne reguły etyczne wybranych zawodów (stanowisk), • ocenić w kategoriach etycznych uczestników życia gospodarczego, • zrozumieć potrzebę uczciwego wywiązywania się ze zobowiązań finansowych wobec państwa, instytucji finansowych, przedsiębiorstw, • zrozumieć znaczenie właściwego wypełniania ról społecznych, • pełnić funkcje lidera i/lub wykonawcy w grupie, • skutecznie pracować w zespole, • zrozumieć potrzebę uczciwego wywiązywania się ze zobowiązań finansowych wobec pracowników (jako pracodawca), • zrozumieć, że etyczne zachowanie pracownika polega głównie na rzetelnym wykonywaniu obowiązków wobec pracodawcy.
3	Formy i metody	Formy pracy stosowane w czasie zajęć to: praca indywidualna i w grupach z wykorzystaniem środków

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Produkt finalny

		technodydaktycznych w postaci sprzętu komputerowego podłączonego do sieci Internet, praca domowa. Główne metody pracy to: elementy wykładu, prezentacja, dyskusja, zdalne nauczanie oraz metody aktywizujące: burza mózgów, elementy metody projektu.
4	Środki dydaktyczne (ze szczegółowym wskazaniem środków opracowanych w projekcie np. moduł, gra)	W czasie lekcji nauczyciel wykorzystuje: <ol style="list-style-type: none"> 1. moduł e-learningowy „Etyka biznesu”, 2. artykuł na platformie CMS: „Etyka w biznesie”, 3. artykuły prasowe, 4. schemat „Obszary problemów etycznych dotyczących przedsiębiorstwa”, 5. kryteria oceny kodeksu etyki biznesu. <p>Materiały te zostały opracowane na podstawie założeń projektu z uwzględnieniem doświadczeń zdobytych w czasie obserwacji praktyki zagranicznej. Przyczyniają się one do stosowania nowych metod nauczania przedsiębiorczości z wykorzystaniem niezbędnych środków technicznych.</p>
5	Wprowadzenie do zajęć	Nauczyciel przedstawia podstawowe pojęcia z zakresu etyki biznesu. Wykorzystuje przy tym również platformę e-learningową („Etyka biznesu”).
6	Przebieg zajęć (<i>pełna wersja</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uczniowie logują się na platformę i indywidualnie zapoznają się podstawowymi pojęciami dotyczącymi etyki biznesu. Nauczyciel wyjaśnia wątpliwości. 2. Nauczyciel wskazuje na praktyczne przykłady stosowania/niestosowania zasad etyki w biznesie (wykorzystuje artykuły prasowe oraz platformę CMS). 3. Prowadzący prezentuje schemat: Załącznik nr 1 „Otoczenie firmy”. 4. Prowadzący przedstawia przykładowy kodeks etyki zawodowej np. kodeks etyki nauczycieli. 5. Uczniowie opracowują w grupach kodeksy etyki dla wybranego zawodu lub przedsiębiorstwa: np. dyrektora, lekarza, ekonomisty. Każda grupa opracowuje 1 kodeks. 6. Liderzy prezentują prace swoich grup. 7. Uczniowie „wychytują” z opracowanych kodeksów ogólne zasady etyczne – dyskusja.
7	Podsumowanie zajęć	Nauczyciel podsumowuje lekcję oraz zadaje pracę domową: „Proszę zapoznać się z treściami dotyczącymi etyki pracownika i pracodawcy zamieszczonymi na platformie e-learningowej w module JAK ZAŁOŻYĆ I PROWADZIĆ WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTWO. Proszę opracować uniwersalny kodeks etyki biznesu” Nauczyciel przekazuje uczniom karty oceny kodeksu etyki biznesu .
8	Uwagi metodyczne do	Podczas zajęć szczególną uwagę zwracamy na:

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Produkt finalny

	realizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umiejętność analizy zaprezentowanych materiałów. 2. Praktyczny aspekt zajęć oraz przydatność zdobytej wiedzy w każdej pracy zawodowej. 3. Ułatwienie i uatrakcyjnienie uczenia się poprzez stosowanie nowoczesnych środków technodydaktycznych, w tym zdalnego nauczania.
--	------------	--

Załączniki do scenariusza nr 4

Załącznik nr 1

Obszary problemów etycznych dotyczących przedsiębiorstwa:

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

Załącznik nr 2

Kryteria oceny kodeksu etyki biznesu

Kryteria	Maksymalna ilość punktów	Ilość uzyskanych punktów
stosunki globalne	10	
szacunek dla pracowników	10	
klienci, dostawcy i konkurenci	10	
upominki i wynagrodzenia	10	
bezpieczeństwo i ochrona środowiska	10	
udział w działalności publicznej	10	
konflikt interesów	10	
ujawnianie informacji wewnętrznych	10	
prowadzenie ksiąg i dokumentacji	10	
informowanie o nieprawidłowościach	10	
RAZEM	100	

Do oceny kodeksu zostały wybrane kryteria, na podstawie których można dokonać oceny prawidłowości sporządzonego opracowania. Spełnienie wszystkich kryteriów sprawi, że kodeks można uznać za perfekcyjny. Istotne jest aby każdy z elementów zawierał minimum punktowe (50%), gdyż pominięcie jednego sprawi, że przygotowane opracowanie będzie niepełne. Należy to rozumieć w ten sposób, że osiągnięcie minimum 50% punktów za całe opracowanie nie jest jedynym kryterium prawidłowości. Dodatkowym kryterium są minima częściowe uzyskane w każdym z bloków.

Taki tryb oceny wynika z tego, że każde z kryteriów jest równie ważne. Z punktu widzenia osoby oceniającej kodeks etyki biznesu, najważniejsze jest udowodnienie umiejętności całościowego spojrzenia na zagadnienie.

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

Wybrane kryteria pozwolą ukierunkować osoby tworzące kodeks etyki biznesu na właściwy sposób ujęcia opisu przedsięwzięcia. Poruszanie się kolejno według wymienionych punktów sprawi, że opracowanie będzie spójne i wartościowe.

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy
Produkt finalny

Scenariusz nr 5: Praktyczne aspekty prowadzenia własnej działalności gospodarczej

Temat zajęć		Praktyczne aspekty prowadzenia własnej działalności gospodarczej
Dział		Własna działalność gospodarcza
Klasa (poziom edukacyjny)		trzecia
Czas trwania zajęć		2 jednostki lekcyjne (90 minut)
Lp.	Element scenariusza	Treść zajęć
1	Cel ogólny	<ul style="list-style-type: none"> • Uświadomienie zalet i wad prowadzenia własnego przedsiębiorstwa. • Poznanie i wykorzystywanie przepisów prawnych dotyczących działalności gospodarczej. • Zdobywanie umiejętności prowadzenia dokumentacji finansowej przedsiębiorstwa.
2	Cele szczegółowe	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizować zalety i wady prowadzenia własnego przedsiębiorstwa, • posługiwać się przepisami prawnymi regulującymi działalność gospodarczą, • prawidłowo prowadzić księgowość własnego przedsiębiorstwa, • zrozumieć znaczenie właściwego wypełniania ról społecznych, • pełnić funkcje lidera i/lub wykonawcy w grupie, • skutecznie pracować w zespole, • zaprezentować oferty bankowe, • ocenić korzyści wynikające z usług banku.
3	Formy i metody	<p>Formy pracy to: praca indywidualna i w grupach z wykorzystaniem środków technodydaktycznych w postaci sprzętu komputerowego podłączonego do sieci Internet oraz paca domowa.</p> <p>Główne metody pracy to: elementy wykładu, prezentacja, dyskusja, zdalne nauczanie oraz metody aktywizujące: burza mózgów, metoda projektu, symulacja).</p>
4	Środki dydaktyczne (ze szczegółowym	<p>W czasie lekcji nauczyciel wykorzystuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. moduły e-learningowe na temat zakładania i prowadzenia własnego przedsiębiorstwa,

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Produkt finalny

	wskazaniem środków opracowanych w projekcie np. moduł, gra)	<p>2. artykuły na platformie CMS dotyczące zakładania i prowadzenia przedsiębiorstwa lub/i artykuły prasowe,</p> <p>3. dokumenty księgowe wykorzystywane w przedsiębiorstwie (faktury VAT, księga przychodów i rozchodów, rozliczenia podatkowe, itp.).</p> <p>Materiały te zostały opracowane na podstawie założeń projektu z uwzględnieniem doświadczeń zdobytych w czasie obserwacji praktyki zagranicznej. Przyczyniają się one do stosowania nowych metod nauczania przedsiębiorczości z wykorzystaniem nowoczesnych środków technicznych.</p>
5	Wprowadzenie do zajęć	Nauczyciel przedstawia podstawowe pojęcia z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej korzystając z platformy e-learningowej oraz materiałów umieszczonych na platformie CMS – „Jak założyć własną działalność gospodarczą? Od pomysłu do realizacji”.
6	Przebieg zajęć (<i>pełna wersja</i>)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nauczyciel wykorzystując metodę „burza mózgów” wskazuje na wady i zalety prowadzenia własnej działalności. 2. Uczniowie korzystając z Internetu wyszukują przepisy prawne dotyczące działalności gospodarczej. 3. Prowadzący przedstawia przykładowe dokumenty księgowe przedsiębiorstwa (faktury VAT, księga przychodów i rozchodów, rozliczenia podatkowe, itp.). 4. Nauczyciel wyjaśnia, że na lekcji przygotujemy się do „poprowadzenia” działalności gospodarczej w formie szkolnego mikroprzedsiębiorstwa. Przedmiotem działalności będzie „produkcja” i sprzedaż ciast przed świętami Bożego Narodzenia. Będzie to akcja jednorazowa. Zarobione pieniądze zostaną wydane na cele charytatywne. 5. Nauczyciel dzieli uczniów na 5 grup: <ul style="list-style-type: none"> • grupa I opracuje plan pozyskania sponsora na zakup produktów do wypieku ciast oraz ułoży pismo - prośbę do sponsora, • grupa II przygotowuje „produkcję”: określa rodzaje i ilości ciast; przygotowuje plan prac prowadzących do wytworzenia produktu; każdy uczeń otrzymuje od lidera grupy wykaz prac do wykonania wraz z harmonogramem; zaplanowane zostaną cechy produktu: smak, dekoracje, pakowanie na wynos, • grupa III przygotowuje reklamę akcji – plakaty do rozwieszenia na terenie szkoły, • grupa IV opracuje zasadę dystrybucji – gdzie, komu i w jaki sposób można ciasta sprzedawać; symulacyjnie określona zostanie ilość sprzedanych ciast, • grupa V opracuje plan finansowy, który będzie zawierał wyliczenia kosztów, jakie trzeba ponieść oraz spodziewanych zysków.

Nauki ścisłe priorytetem społeczeństwa opartego na wiedzy

Produkt finalny

		<p>6. Liderzy prezentują prace swoich grup.</p> <p>7. Nauczyciel lub pracownik banku w formie kilkunastominutowego spotkania z uczniami przedstawia możliwe sposoby lokowania zarobionych pieniędzy, powiększania tych środków i racjonalnego nimi gospodarowania.</p>
7	Podsumowanie zajęć	Nauczyciel podsumowuje lekcję i zadaje pracę domową: Utrwalenie materiału z wykorzystaniem modułu e-learningowego na temat zakładania i prowadzenia własnego przedsiębiorstwa.
8	Uwagi metodyczne do realizacji	<p>Podczas zajęć szczególną uwagę zwracamy na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. umiejętność praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy, 2. uświadomienie uczniom ich mocnych stron oraz stworzenie motywacji do dalszego ich rozwoju, 3. ułatwienie i uatrakcyjnienie zdobywania wiedzy poprzez stosowanie zdalnego nauczania.